

МАТЕМАТИКА

*Канакіна Л.П.,
тел. 236-30-96*

На виконання Закону України «Про загальну середню освіту» Кабінет Міністрів України 23 листопада 2011 р. своєю постановою № 1392 затвердив новий Державний стандарт базової повної загальної середньої освіти. Основна школа переходить на новий Державний стандарт з 1 вересня 2013 р. Цей перехід породжує зміни в її змісті: нові типові навчальні плани, нові програми, підручники.

Освітня галузь «Математика» в Державному стандарті реалізується через навчальні предмети, відповідно, - «Математика» (5-6 класи), «Алгебра» та «Геометрія» (7-9 класи).

Державний освітній стандарт ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, які реалізовані в освітній галузі «Математика» і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти.

Компетентнісний підхід сприяє впровадженню компетентнісної моделі шкільної математичної освіти. Здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання в контексті шкільної математичної освіти передбачає:

- нове цілепокладання в педагогічному процесі;
- оновлення структури й змісту навчання математики;
- визначення результатів навчання через складові математичної компетентності учня (на відміну від традиційних знань, навичок, умінь).

Державний стандарт складається із:

- загальної характеристики складових змісту освіти;
- Базового навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів II-III ступенів;
- державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Державний стандарт розроблений на основі Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011р. №462.

Зміст галузі «Математика» структурується і реалізується навчальними програмами та курсами, які затверджено МОН молоді та спорту України. Зміст освіти в основній школі для всіх учнів єдиний. У старшій школі навчання – профільне. Базовий навчальний план розподіляє навчальні години між освітніми галузями.

Базовий рівень визначається обов'язковими вимогами до загальноосвітньої підготовки учнів у відповідності з Державним стандартом, а профільний рівень - навчальними програмами, затвердженими МОН молоді та спорту України.

Ці вимоги прийнято застосовувати для характеристики рівня математичної компетентності.

ТИПОВІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ

Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня розроблені на виконання Закону України «Про загальну середню освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011р. №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». Вводяться вони поетапно.

Нові навчальні плани відрізняються рядом нововведень. Навчальним закладам пропонується розширити їх можливість у використанні годин варіативної складової: самостійно встановлювати години, предмети, доповнення. У запропонованих варіантах типових навчальних планів на одну дитину з 5-го по 9-і класи припадатиме більше, ніж вдвічі варіативних годин (9,5 годин проти 4 годин у діючих планах). А спеціалізованим школам, гімназіям, ліцеям, колегіумам, класам з поглибленим вивченням окремих предметів пропонується визначити варіативну частину в 17,5 годин.

Пропонується збільшити кількість навчальних годин на вивчення предметів природничого циклу з 26 до 30 годин на тиждень у 5-9 класах.

У старшій школі співвідношення навчальних годин для вивчення обов'язкових предметів і предметів профільного навчання складає приблизно 50% на 50%. Вирівнялась кількість годин між суспільно-гуманітарним і природничо-математичним циклами (64 год. і 63 год.).

У типових навчальних планах на вивчення предмету «Математика» (5-6 кл.) відводиться 4 год. на тиждень. У 7-9 класах на вивчення предметів «Алгебра» та «Геометрія» відводиться по 2 год. на тиждень.

Упровадження нової програми з математики починається з 1 вересня 2013 р. у 5-их класах. Програма деталізує визначений новою редакцією Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти зміст навчання математики в основній школі та конкретизує вимоги до математичної підготовки учнів. Програма враховує особливості компетентнісного підходу до навчання математики і забезпечує перехід загальноосвітніх закладів до компетентнісної моделі навчання.

Навчання математики передбачає передусім формування математичної компетентності, яку деталізовано у розділі «Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів» цієї програми.

У навчальному змісті перенесено акценти із збільшення обсягу інформації, призначеної для засвоєння учнями, на вироблення вмінь її використовувати для досягнення певних цілей.

Посилено прикладну спрямованість змісту. Суттєве місце у навчанні математики приділено текстовим задачам, основними функціями яких є ілюстрація практичного застосування математичних знань, використання математичних моделей для їх розв'язування.

Програму побудовано з дотриманням наступності з початковою школою.

Зміст програми розвантажено шляхом уточнення ряду вимог до її засвоєння. У змісті навчального матеріалу посилено зв'язки між алгеброю й

геометрією. Зроблено певний крок щодо посилення зв'язків математики з іншими предметами. Так, до змісту математики 6 класу включено масштаб, тіла обертання (куля, циліндр, конус). Посилено увагу до формування навичок подавати дані у вигляді таблиць, графіків і діаграм та на основі їхнього аналізу робити відповідні висновки.

Програма вміщена в журналі «Математика в сучасній школі» №10, 2013р. с.с. 2-16.

Уже найближчим часом розпочнеться конкурс підручників для 5 класу.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В 5 КЛАСАХ

1. Учителю, який працює в 5 класі, надається право вибору підручника, коректувати розподіл змісту, навчального часу в залежності від прийнятої ним методичної концепції з урахуванням конкретних навчальних ситуацій, рівня підготовки, інтересів і здібностей учнів.

2. Учителі-предметники, які працюватимуть у 5 класах, мають познайомитися з навчальними програмами для початкової школи, методикою роботи з дітьми конкретного вчителя початкової школи, від якого клас переходить до основної школи.

3. Для подолання проблем, з якими учні 5 класу зіткнуться в адаптаційний період, необхідно враховувати їх психологічні особливості.

Так, деякі школярі в цьому віці недостатньо розуміють прочитаний текст, володіють технікою читання, грамотним письмом, у них не розвинута здібність розв'язування творчих задач.

4. Учитель повинен організувати навчання 10-11 річних підлітків таким чином, щоб вони змогли реалізувати властиве їм «почуття дорослості». Якщо основна школа не пропонує учням засобів реалізації їх почуттів дорослості, то у підлітків формується установка на вчительську несправедливість і необ'єктивність.

Для цього на уроках доцільно застосовувати методи, які дозволяють проявляти ініціативу, мати право на помилку, на власну думку, брати участь у спільній діяльності, працювати в умовах альтернативи, створювати демократичну, неавторитарну атмосферу навчання.

5. Важливо, щоб учитель-предметник не переносив механічно методи навчання і форми взаємодії зі старшими школярами на учнів 5 класу. Необхідно поступово вводити новий зміст і нові форми навчальної діяльності. На початку вони повинні відповідати засобам навчання останнього року перебування дітей у початковій школі.

6. Якість і міцність засвоєння учнями навчального матеріалу залежить не тільки і не стільки від програми, скільки від індивідуальних особливостей та здібностей учнів і організації навчально-виховного процесу. Особливістю організації навчально-виховного процесу є орієнтація на досягнення всіма учнями максимально можливого для них рівня математичної підготовки і створення умов для тих учнів, які мають здібності, інтерес до предмета, навчатися на більш високому рівні. Особлива роль у

навчанні математики належить системі задач, яка добирається диференційовано для різних рівнів навчальних досягнень учнів.

7. Важливою умовою організації ефективного навчально-виховного процесу є вибір учителем раціональної системи методів і прийомів активного навчання, використання нових інформаційних технологій у поєднанні з традиційними засобами.

8. Використання інтерактивних форм навчання. Про те, слід відзначити, що необхідно обережно, зважено відноситися до впровадження інтеракції. Бажано починати в позаурочний час, як гурток, поступово, один-два рази на чверть, доки учні не звикнуть до нестандартних методів навчання.

9. Застосування інтерактивних форм висуває певні умови до структури уроків. Структура таких занять складається з п'яти елементів:

- мотивація;
- оголошення теми та очікуваних результатів;
- надання необхідної інформації;
- інтерактивна вправа (центральна частина уроку);
- підведення підсумків, оцінювання результатів уроку.

Найбільш відомі форми інтерактивного навчання у 5 класі:

- мозковий штурм;
- навчаючи – вчусь;
- запитання по тексту;
- злови помилку;
- так або ні;
- практичність теорії.

10. Введення елементів комбінаторики.

Комбінаторні задачі мають розвивальний характер. Вони мають розважальну фабулу, сприймаються учнями як загадки, головоломки. Кількість комбінаторних задач у підручниках невелика. Їх розв'язування не потребує від учнів майже ніяких знань. Зацікавити учнів комбінаторними задачами можна на заняттях гуртка.

11. У навчанні математики особливо важливим є оцінювання навчальних досягнень учнів. Тематичне оцінювання є обов'язковим. Бал, отриманий учнем, має відображати реальні досягнення в засвоєнні ним конкретної теми.

Поточне оцінювання учнів з математики з виставленням балів у класному журналі може проводитись безпосередньо під час навчальних занять або за результатами виконання домашніх завдань, усних відповідей, письмових робіт тощо. При цьому поточне оцінювання, у разі його застосування вчителем, має відігравати заохочувальну, стимулюючу та діагностичну, але не каральну функцію.

Для контрольних робіт передбачаються окремі зошити, які зберігаються протягом навчального року в школі. Контрольні роботи перевіряються у всіх учнів з наступною корекційною роботою в тих самих зошитах. Усі

контрольні роботи вчитель обов'язково оцінює і виставляє відповідні бали до класного журналу. За самостійні поточні письмові роботи оцінка може виставлятися до журналу не всім учням.

Зошити, де виконуються навчальні класні й домашні роботи, перевіряються один раз на тиждень. Учителі не повинні обмежуватися лише власною перевіркою виконання учнівських робіт, а й мають практикувати самоперевірку, взаємоперевірку, формуючи тим самим в учнів потребу здійснювати самоконтроль як рису особистості.

12. Подоланню труднощів періоду адаптації учнів 5 класів до навчання в основній школі може сприяти цілеспрямована координація дій вчителів, їхній професіоналізм та досвідченість. Організаційними формами роботи щодо підготовки педагогів, які працюють у 5 класах, можуть бути:

- спеціальні курси та семінари підвищення кваліфікації для вчителів, які працюють у 5 класах;
- проведення спеціальних тренінгів з проблем наступності навчання;
- система відкритих уроків, на яких самими педагогами відслідковується динаміка форм і методів навчання учнів упродовж 1-5 класів;
- організація різнорівневого співробітництва дітей 1-5 класів за активної участі вчителів початкової та основної школи;
- використання інформаційних ресурсів і технологій для організації різноманітних форм взаємодії дорослих і дітей із метою розв'язання особистісно значущих проблем молодших підлітків.

Навчання математики в п'ятих класах загальноосвітніх навчальних закладів буде здійснюватися за такими підручниками:

- «Математика. 5 клас» (автори А.В. Мерзляк, В.Б. Полонський, М.С. Якір);
- «Математика. 5 клас» (автори Г.П. Бевз, В.Г. Бевз);
- «Математика. 5 клас» (автори В.Р. Кравчук, Г.М. Янченко);
- «Математика. 5 клас» (автори О.І. Цейтлін);

Методичні рекомендації щодо вивчення математики в основній школі в 2013-2014 н.р. будуть подані в Інформаційних збірниках МОН молоді та спорту України, журналі «Математика в сучасній школі».

Шкільний курс математики в 2013-2014 н.р. у 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів вивчатиметься за програмами, надрукованими у посібнику «Збірник програм з математики для допрофільної підготовки та профільного навчання» (у 2-ох частинах, видавництво «Ранок», Харків, 2011р.) та розміщених на сайті Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України www.mon.gov.ua.

Реформування шкільної освіти, здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання, упровадження сучасних педагогічних технологій – усе це вимагає адаптації методичної роботи зі вчителями математики до змін у системі освіти, нових підходів до організації роботи із вчителями.

Новизна підходів до організації методичної роботи полягає в:

- новому організаційному підході у змісті методичної роботи;
- командному методі роботи з педагогами;
- побудові системи методичної роботи на основі моніторингу;
- оцінці ефективності методичної роботи за критеріями кінцевого результату;
- розумінні методичної роботи як цілісної системи підвищення кваліфікації та майстерності вчителів;
- принциповому визнанні не зведеності цієї роботи тільки до частково методичного напрямку;
- переносі центру ваги в методичній роботі на проблеми розвитку інтелекту й загальної культури вчителів, на формуванні нових компетенцій як фундаменту їх професійної майстерності.

Тому мета методичних об'єднань учителів математики при впровадженні Державного стандарту – забезпечити професійну готовність учителів до реалізації Держстандарту через створення системи неперервного професійного розвитку. Необхідно забезпечити вчителів інформаційно-методичними матеріалами щодо введення Держстандарту. Організувати навчання керівників шкіл, учителів по всьому комплексу питань, пов'язаних із впровадженням Держстандарту.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

- Підготовка вчителів математики до роботи в умовах реформування шкільної математичної освіти, оволодіння новими нормативними документами щодо вивчення математики в школі.
- Здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання в контексті шкільної математичної освіти.
- Упровадження в освітній процес нових підходів до оцінювання навчальних досягнень учнів з позиції вимог Держстандарту.
- Модернізація методичної роботи РМО, ШМО вчителів математики з урахуванням нових підходів до організації методичної роботи, у різноманітності видів, форм методичної роботи.

ВСЕУКРАЇНСЬКА УЧНІВСЬКА ОЛІМПАДА З МАТЕМАТИКИ

III (обласний) етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики відбувся 19.01.-20.01.2013р., в якому взяли участь 117 учнів.

11 клас – 22 уч.

10 клас – 22 уч.

9 клас – 26 уч.

8 клас – 21 уч.

7 клас – 26 уч.

Не взяли участі учні шкіл Бердянського, В-Білозерського, Куйбишевського, Розівського, Токмацького районів.

Результати III (обласного) етапу:

I місце – 4 уч.

II місце – 22 уч.

III місце – 20 уч.

Разом: 46 учнів.

Переможці нагороджені грамотами Департаменту науки, освіти, молоді та спорту Запорізької обласної держадміністрації.

На IV етапі учнівської олімпіади з математики Запорізька область була представлена командою із 7 учнів, до складу якої ввійшли учні із числа переможців III (обласного) етапу, а також переможця Інтернет-олімпіади з математики. IV етап відбувся в м. Львові на весняних канікулах.

Результати IV (всеукраїнського) етапу:

Диплом II ст. – 1 учень (Малахов О., 10 клас, гімназія №28, м. Запоріжжя)

Диплом III ст. – 2 учня (Самченко Д., 10 клас, гімназія №28, м. Запоріжжя, Калугін Д., 9 клас, гімназія №28, м. Запоріжжя).